

Making and Drinking Coffee on Shabbos
יום ה' לש"ק פ' ראה תשע"ז
Making Kiddush/Havdalah on Coffee and Tea

1	גמרא פסחים קז. אמרי ליה מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: <u>זימנא חדא איקלע אמימר לאתרין, ולא הוה לן חמרא. אייתינא ליה שיכרא - ולא אבדיל, ובת טוות. למחר טרחנא ואייתינא ליה חמרא, ואבדיל, וטעים מידי. לשנה תו איקלע לאתרין, לא הוה לן חמרא, אייתינא שיכרא. אמר: אי הכי - חמר מדינה הוא. אבדיל וטעים מידי.</u> שמע מינה תלת; שמע מינה: המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס, ושמע מינה: אסור לו לאדם שיאכל קודם שיבדיל, ושמע מינה: מי שלא הבדיל במוצאי שבת - מבדיל והולך כל השבת כולו.
	שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעב סעיף ט - במקום שאין יין מצוי, י"א שמקדשים על שכר ושאר משקין, חוץ מן המים. וי"א שאין מקדשין. ולהרא"ש, בלילה לא יקדש על השכר אלא על הפת, ובבקר יותר טוב לקדש על השכר, שיברך עליו שהכל קודם ברכת המוציא, שאם יברך על הפת תחלה אין כאן שום שינוי, ודברי טעם הם. הגה: וכן המנהג פשוט כדברי הרא"ש. ואם יין בעיר, לא יקדש על הפת. ומי שאינו שותה יין משום נדר, יכול לקדש עליו וישתו אחרים המסובין עמו; ואם אין אחרים עמו יקדש על הפת ולא על היין, או ישמע קידוש מאחרים.

Defining Kli Rishon and Kli Sheini

2	גמרא שבת מ: ...אמר רבי יצחק בר אבדימי: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי, ואמר לי: <u>טול בכלי שני ותן.</u> שמע מינה תלת, שמע מינה: שמן יש בו משום בשול, <u>ושמע מינה: כלי שני אינו מבשל,</u> ושמע מינה: הפשרו זהו בשולו.
3א	רש"י מסכת שבת דף מ עמוד ב בכלי שני - שיצטננו מעט, דכלי שני אינו מבשל, ואחר כך תן הפך לתוך אותו כלי שני... אור שמח הלכות שבת פרק ט הלכה ב ...א"כ בכלי שני, <u>אף כי איכא דבר המתבשל בכלי שני,</u> וכלישנא קמא גבי מלח (שבת מב, ב), אם יהיב בכלי שני אינו חייב משום מבשל, <u>דהמים של כלי ראשון הוחמו באור,</u> והוי חום שלהן תולדת אש, ואח"כ מתחמם מתוכם הקדירה הכלי שני, וחום הכלי שני הוי תולדת תולדת האש, וחומה כחמי טבריא, וא"כ המלח מתבשל ע"י חום המים שחום שלהן תולדות אש וע"י חום הקדירה, דהוי חומה כחמי טבריא, ופטור משום מבשל...
בב	תוספות מסכת שבת דף מ עמוד ב ושמע מינה כלי שני אינו מבשל - תימה מאי שנא כלי שני מכלי ראשון דאי יד סולדת אפי' כלי שני נמי ואי אין יד סולדת אפילו כלי ראשון נמי אינו מבשל ויש לומר לפי שכלי ראשון מתוך שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה ולכך נתנו בו שיעור דכל זמן שהי' סולדת בו אסור אבל כלי שני אף על גב דיד סולדת בו מותר שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר.

4 משנה ברורה (סי' שי"ח ס"ק מ"ח) - כ"ז שהי' סולדת בו - עיין בחיי אדם שכתב דהיכא שהי' נכוית בו לכו"ע מבשל אפילו בכלי שני:

Two Limitations to Kli Sheini

5	מגן אברהם סי' שי"ח (ס"ק י"ח וי"ט) סי"ק י"ח: אפי' בכלי שני. דיש דברים שמתבשלים בו ואין אנו בקיאים ואם כן בשאר דברים נמי יש להחמיר עס"ט: סי"ק י"ט: מתירים בכ"ש. דס"ל דאין כ"ש מבשל ולפי מ"ש ס"ד בשם תוס' יש להחמיר דמיחזי כמבשל אך הי' מתירים סוברים להקל כתירוץ שני של התו' וכ"מ דעת הש"ע ויש להחמיר:
6	שולחן ערוך או"ח סי' שי"ח סע' ה' <u>יש מי שאומר דדבר שנאפה או נצלה, אם בשלו אח"כ במשקה יש בו משום בישול, ואסור ליתן פת אפילו בכלי שני שהי' סולדת בו,</u> ויש מתירין. הגה: בכלי שני; ויש מקילין אפילו בכלי ראשון; ונהגו ליהזר לכתחלה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני כל זמן שהי' סולדת בו.
	תוספות שבת לט. כל שבא בחמין מלפני השבת - פירוש שנתבשל לגמרי...לפירוש רשב"א דמפרש דעירו ככלי שני אתי שפיר הכא דאין שורין אותו בכלי ראשון אבל מדיחין אותו מכלי ראשון דרך עירו אבל לפר"ת דמפרש דעירו הוי ככלי ראשון ע"כ מדיחין אותו מכלי שני קאמר וא"כ מאי איריא מדיחין אפילו שורין נמי ואומר ר"י דאפילו בכלי שני אין שורין דהואיל דהמים חמין מיחזי כמבשל...א"י ה"ה שורין אותו כיון דאיירי בכלי שני והא דנקט מדיחין לאשמעינן דאפילו הדחה הויא גמר מלאכה במניח/במליח/ הישן וקוליים האיסופנין.

7 משנה שבת מב.-: - האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין - לא יתן לתוכן תבלין, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי. רבי יהודה אומר: לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר.

(קנ"ד) ס"י שיח במ"ב ס"ק סה ו-עד, וע"ע קצשו"ע סי' פ סע' ג. ומהם הדברים הנקראים תבלין, שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דלא מסתבר שהם תבלינים הרגילים בינינו, שהם באים להטעים התבשיל, דכיון שהם דקים מאד, כל שכן שהם מתבשלים גם בכ"ש. מתבשלים בכ"ש, דאולי לא היו נוהגים בזמן המשנה לתבל בהם הקדירה. וכן לימון, אפשר דאינו בכלל תבלין שבמשנה, דאולי לא היה הפרי בזמנם, וע"ע חזו"א סי' נב ס"ק יט, דפשיטא ליה דלימון הוא כתבלין, וע"י לעיל הערה קעב.

How To Make Tea On Shabbos

חזון איש או"ח סי' נ"ב (ס"ק י"ט)

אגרות משה או"ח ד: עד (סק"ד, וט"ו)

ולענין כלי שלישי, צמקוס ככלי שני אסור כגון צפת, או צללים לדעת האחרונים המחמירים, כתב צמ"צ שהפמי"ג מלמד להקל, ולא מנינו מקור לחלק בין שני שלישי, ואם דברים מתבשלים בשני מתבשלים בשלישי ואין הדבר הלוי אלא צהם המים שיכיו חמים שהים"ב, וכן להח"א המחמיר ציד נטיית אף ככלי שלישי אסור, ומיכה כיון שאינו אלא חומרה, צמה שנהגו נהגו, ועל הרוב אין כלי שלישי י"ס לכן הקילו.

(ד)...וליד נכוית בכלי שלישי שהוא נוגע לכל הדברים נוהגין שאין מחלקין דבכל כלי שלישי מקילין. אבל אין ללמוד ממנהג זה להקל גם בכלי שני דאפשר אף להח"א ליכא איסור בכלי שלישי אף בנכוית ואולי ליכא כלל מציאות זה. (טו)...האם מותר להכין טיי בכלי שלישי בשבת. תשובה: לעי"ד לא נראה כלל לומר דאיכא דברים שמתבשלים בכלי שלישי...ואי"כ אין לנו לומר מעצמנו כלום אלא מקבלה וממילא הוא ככל סתם דברים דהוא בכלי שני ספק ובכלי שלישי יש להתיר.

משנה ברורה סי' שי"ח (ס"ק ל"ט)

ועתה נבאר דין בישול עלי הטיי"א השייך בכמה ענינים לסעיף זה. הנה טיי"א בשבת פשוט בפוסקים דיש בו משום בישול ובמידה יש בו איסור סקילה ובשווג חיוב חטאת וע"כ יש לזהר בו מאד ובעו"ה רבים נכשלים בו ומקילין לעצמן בקולות שאין בהם ממש וע"כ מוכרח אני לבאר אופני ההיתר והאיסור בזה בעזרי"י. הנה לערות מכלי ראשון על עלי הטיי"א יש בזה בודאי חשש אב מלאכה דקיי"ל דעירו מבשל כדי קליפה...ואפילו אם ירצה ליתן את עלי הטיי"א לתוך הכלי אחר שיערה החמין לתוכה כדי שיהיה על המים שם כלי שני ג"כ אסור כדקיי"ל בסעיף זה דדבר שלא בא בחמין מלפני השבת אין שורין בשבת אפילו בכ"ש וכ"ש לפי מה שמבאר בסעיף זה דיש דברים רכים קלי הבישול שמתבשלים אפילו בהדחה מכלי שני אפשר דיש בהעלים ג"כ חשש איסור דאורייתא אפילו באופן זה וע"כ הסכימו האחרונים דיש לערות עליהם מע"ש רותחין מכלי ראשון כדי שעיי"ז יהיה נקרא הטיי"א מבושל במקצת דעירו מבשל כדי קליפה ויהפך בעת העירו את הטיי"א היטב בתוך הרותחים מלמעלה למטה ומלמטה למעלה [ויותר טוב שיהיה מבושל ממש ע"י העמדה במקום שמתבשל] ואח"כ יריק את העסענס לכלי אחר כדי שישארו עלי הטיי"א יבשים ויהיה מותר לו לערות אח"כ בשבת עליהם מים חמין מכלי ראשון כיון שכבר נתבשלו מע"ש כדן דבר יבש דקיי"ל בסעיף זה דאין בו בישול אחר בישול אפילו אם נצטנן [ואח"כ מותר לו להחזיר גם מי העסענ"ס אלו הצוננים לתוך הכלי זה גופא וכמו שכתבנו לעיל דדבר לח שנצטנן מותר לו ליתנו בתוך כלי שני רותח] דאם ישאר בו משקה העסענ"ס הרי קיי"ל דבלח יש בישול אחר בישול אם נצטנן אם לא שמי העסענס הצוננים הם מרובין שלא יתחממו ע"י המים שמערה עליהן למחר וכן הדין לענין קאווי"י יזהר שלא יערה עליהם מים חמין מכלי ראשון אם לא שעירה עליהם מאתמול והריק את המים מעליהן והטעם ככל הנ"ל...ודע דאף שהתרנו לערות חמין על עלי הטיי"א והקאווי"י אם נתן עליהם מאתמול מים מכ"ר אעפ"כ יזהר שלא יעמיד את הטיי"א והקאווי"י בתנור או בקאכלין אחר ששפך עליהם מים דהא אין עירו מבשל רק כדי קליפה ואי"כ לא נתבשל אתמול רק כדי קליפה ועכשיו ע"י העמדה בתנור יתבשל לגמרי. והנה אופן זה שבארנו אף שאין למחות ביד הנוהגים בו מ"מ כתבו האחרונים עצה המובחרת מזה דהיינו שיתקן העסענס מע"ש לגמרי שלא יצטרך לערות לתוכו עוד רותחין למחר בשבת ולמחר כשיצטרך לשותות יתן העסענס הצונן לתוך הכוס ששותה בו אחר שעירו המים חמין לתוכו ונעשה כ"ש וה"ה שמותר לתת לתוך הכוס הזה שהוא כ"ש חלב שנצטנן אבל אסור לערות עליהם מכ"ר וכדלעיל בס"ד וכשהעסענס שלו אינו צונן הוא בודאי טוב לצאת בזה ידי כל הדעות:

Instant Coffee

אופה 298

HALACHOS OF SHABBOS

(XIV D 14)

Rabbi Shimon Eider

However, it is questionable whether the instant coffee is considered, halachically, as cooked completely by the factory process [i.e. the later addition of hot water may complete the cooking (תב)]. In addition, some Poskim consider instant coffee like uncooked sugar and salt which should preferably not be placed even in a (תב) כלי שני (see 3, page 286).

Iced Coffee

11 שמירת שבת כהלכתה (פ"ק י', אות ד') ד. טוב להימנע מלתת בשבת וכיו"ט מים לתוך תא ההקפאה * על מנת להופכם לקוביות קרה אלא אם כן יש צורך גדול בכך (יד). אבל מותר לתת מים לתא ההקפאה סמוך לכניסת השבת והחג על מנת להופכם לקוביות קרה בשבת